

SISÄLLYSLUETTELO

Keskusvaalilautakunta pöytäkirja 11.09.2019

Pöytäkirjan kansilehti	1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	2
2 § Keskusvaalilautakunnan talousarvioesitys vuodelle 2020 ja taloussuunnitelmaesitys 2020-2023	3
- Keskusvaalilautakunta/ Talousarvio 2020 - 2023	4
3 § Keskusvaalilautakunnan alaisen toiminnan käyttösunnitelma vuodelle 2020	7
- Keskusvaalilautakunta/ Käyttösunnitelma 2020	8
4 § Keskusvaalilautakunnan toimintakertomus vuodelta 2019	10
5 § Europarlamenttivaaleissa 2019 määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely	12
6 § Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös koskien ennalta ilmoittamatonta tarkastusta europarlamenttivaalien vaalipäivänä Kaivokselan koulussa	13
- Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 4.6.2019	14
7 § Uuden varavaltuutetun määrääminen	37
- Kaupunginvaltuuston puheenjohtajan kirje	38
8 § Pöytäkirjan tarkastaminen	39
9 § Kokouksen päättäminen ja seuraava kokous	40
Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto	41

Keskusvaalilautakunta kokous

Aika 11.9.2019 klo 17.20 – 17.35
Paikka Kaupungintalo nh. 136, Asematie 7, 01300 Vantaa

Osallistujat

Jäsenet	
Salmi Tapani, pj	X
Päivinen Tiina-Maaria, vpj	
Koivuniemi Jarkko	
Hägglom Laura	X
Niemelä Arja	X
Varajäsenet	
Ahola Eija	X
Jouhki Laila	X
Jansson-Olenius Monica	
Lintinen Urho	
Salasto Riitta	
Kaasalainen Silvo	
Vilenius Pirjo	
Pyylampi Antti	
Muut osallistujat	
Kolju Niina, esittelijä	X
Jääskeläinen Nelli, pöytäkirjanpitäjä	X

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Tapani Salmi

Pöytäkirjanpitäjä Nelli Jääskeläinen

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 11.9.2019, Tikkurila

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 18.9.2019, Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi

1 §

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 1

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

2 §

Keskusvaalilautakunnan talousarvioesitys vuodelle 2020 ja taloussuunnitelmaesitys 2020-2023

VD/6411/02.01.00.00/2019

NK/NK

Vaalitoimisto on valmistellut yhteistyössä kaupungin taloussuunnittelun kanssa ja sen antaman ohjeistuksen mukaisesti keskusvaalilautakunnan esityksen talousarvioksi vuodelle 2020 ja taloussuunnitelmaksi 2020 - 2023. Esitys on osittain valmisteltu aikaisempien vaalien toteutuneiden kustannusten perusteella. Keskusvaalilautakunnan budjetissa huomioidaan esimerkiksi tarvittavien resurssien palkkaaminen ja tarvittavien koulutusten järjestäminen.

Vuonna 2020 ei järjestetä säännönmukaisia vaaleja, mutta vuoden 2020 syksyllä aloitetaan vuoden 2021 kuntavaalien järjestelyt. Myöskään vuonna 2022 ei järjestetä säännönmukaisia vaaleja. Vuoden 2023 huhtikuussa järjestetään eduskuntavaalit. Mahdollisia neuvoa-antavia kansanäänestyksiä ei ole otettu huomioon talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Oikeusministeriö suorittaa kunnalle eduskuntavaaleissa kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän kutakin kunnassa asuvaa äänioikeutettua kohden. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa sekä europarlamenttivaaleissa kertakorvauksen määrä oli 2,2 euroa äänioikeutettua kohden.

Vaalitoimiston päällikkö selostaa talousarvioesitystä kokouksessa.

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 2

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään hyväksyä liitteenä oleva keskusvaalilautakunnan esitys vuoden 2020 talousarvioksi ja vuosien 2020 - 2023 taloussuunnitelmaksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Keskusvaalilautakunta/ Talousarvio 2020 - 2023

Täytäntöönpano: Tiedoksi taloussuunnittelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh. 040 5149 558,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Keskusvaalilautakunta/
Talousarvio 2020 - 2023

Tilinumero		Tulosyksikkö	11111010	11111010	11111010	11111010
			Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunta
		Tilikausi	2020	2021	2022	2023
			Summa	Summa	Summa	Summa
		EUR	EUR	EUR	EUR	
333310	Muut valtiolta saadut tuet	0,00			357 000,00	
VAN1534.SIS	Muut tuet ja avust. valtiolta	0,00			357 000,00	
VAN1125.SIS	TUET JA AVUSTUKSET	0,00			357 000,00	
VAN1119.SIS	TOIMINTATUOTOT	0,00			357 000,00	
400001	Kokouspalkkiot	-2 000,00	-251 640,42	-2 000,00	-251 640,42	
400003	Tilapäiset viranhaltijat	-11 601,20	-187 939,40	-11 601,20	-116 785,39	
400009	Erilliskorvaukset	0,00	-120 540,02		-72 324,01	
400011	Lomaraha	-580,06	-9 396,97	-580,06	-5 839,27	
VAN11451.SIS	Maksetut palkat ja palkkiot	-14 181,26	-569 516,81	-14 181,26	-446 589,09	
423000	Sairausvakuutuskorvaukset	158,36	2 565,37	158,36	1 594,12	
VAN11453.SIS	Henkilöstökorvaukset	158,36	2 565,37	158,36	1 594,12	
VAN1145.SIS	Palkat ja palkkiot	-14 022,90	-566 951,44	-14 022,90	-444 994,97	
410000	Kuel-maksut	-2 509,34	-65 820,46	-2 509,34	-40 497,35	
VAN11461.SIS	Eläkekulut	-2 509,34	-65 820,46	-2 509,34	-40 497,35	
416000	Työttömyysvakuutusmaksut	-467,76	-12 228,11	-467,76	-7 507,68	
VAN11463.SIS	Muut henkilösivukulut	-467,76	-12 228,11	-467,76	-7 507,68	
VAN1146.SIS	Henkilösivukulut	-2 977,10	-78 048,57	-2 977,10	-48 005,03	
VAN1140.SIS	HENKILÖSTÖKULUT	-17 000,00	-645 000,01	-17 000,00	-493 000,00	
434005	Ostetut henkilöstöpalvelut/Seure		-2 500,00		-2 000,00	
VAN11504.SIS	Työvoiman vuokraus		-2 500,00		-2 000,00	
435011	Painatukset ja kopiot		-1 500,00		-1 000,00	
435012	Ilmoitukset		-13 000,00		-8 000,00	

VAN11505.SIS	Painatukset, ilmoitukset ja markkinointi		-14 500,00		-9 000,00
438046	Jätteenkäsittelymaksut		-1 000,00		-1 000,00
447083	Siivouspalvelujen ostot		-3 000,00		-3 000,00
VAN11508.SIS	Puhtaanapito- ja pesulapalvelut		-4 000,00		-4 000,00
441084	Ruokailupalvelut		-10 000,00		-10 000,00
VAN115011.SIS	Majoitus- ja ravitsemuspalvelut		-10 000,00		-10 000,00
442094	Muut matkustus- ja kuljetuspalvelut, uima		-10 000,00		-10 000,00
442096	Työntekijöiden taksikulut		-200,00		-200,00
VAN115012.SIS	Matkustus- ja kuljetuspalvelut		-10 200,00		-10 200,00
447053	Muiden palvelujen ostot	-1 000,00	-4 000,00	-1 000,00	-4 000,00
447086	Kulunvalvonnan- ja hälytyspalvelujen ost		-7 000,00		-7 000,00
VAN115017.SIS	Muut palvelut	-1 000,00	-11 000,00	-1 000,00	-11 000,00
VAN1150.SIS	MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-1 000,00	-52 200,00	-1 000,00	-46 200,00
VAN1141.SIS	PALVELUJEN OSTOT	-1 000,00	-52 200,00	-1 000,00	-46 200,00
450010	Toimistotarvikkeet	-2 000,00	-2 000,00	-2 000,00	-500,00
450030	Atk-tarvikkeet		-200,00		-200,00
VAN11421.SIS	Toimisto- ja koulutarvikkeet	-2 000,00	-2 200,00	-2 000,00	-700,00
452000	Elintarvikkeet/Taloustarvikkeet		-1 000,00		-700,00
VAN11423.SIS	Elintarvikkeet		-1 000,00		-700,00
458061	Työkone-, kalusto- ja laitehan		-10 000,00		-10 000,00
458062	Atk-kalusto- ja laitehankinnat		-1 000,00		-1 000,00
VAN114211.SIS	Kalusto/hankinnat irtaimistoluettelossa		-11 000,00		-11 000,00
460089	Muu materiaali		-500,00		-500,00
VAN114213.SIS	Muu materiaali		-500,00		-500,00
VAN1142.SIS	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 000,00	-14 700,00	-2 000,00	-12 900,00
905740	Autojen vuokrat		-2 000,00		-2 000,00
VAN11513.SIS	Koneiden ja laitteiden vuokrat		-2 000,00		-2 000,00
VAN1151.SIS	VUOKRAKULUT		-2 000,00		-2 000,00
VAN1144.SIS	MUUT TOIMINTAKULUT		-2 000,00		-2 000,00

VAN1122.SIS	TOIMINTAKULUT	-20 000,00	-713 900,01	-20 000,00	-554 100,00
VAN1115.SIS	TOIMINTAKATE	-20 000,00	-713 900,01	-20 000,00	-197 100,00
VAN1109.SIS	VUOSIKATE	-20 000,00	-713 900,01	-20 000,00	-197 100,00
VAN1107.SIS	TILIKAUDEN TULOS	-20 000,00	-713 900,01	-20 000,00	-197 100,00
VAN1106.SIS	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMA)	-20 000,00	-713 900,01	-20 000,00	-197 100,00
VAN1ZKS.SIS	Tuloslaskelma (sis.erät mukana)	-20 000,00	-713 900,01	-20 000,00	-197 100,00

3 §

Keskusvaalilautakunnan alaisen toiminnan käyttösuunnitelma vuodelle 2020

VD/6435/02.01.00.00/2019

NK/NK

Kaupunginvaltuusto hyväksyy marraskuun kokouksessaan keskusvaalilautakunnan vuoden 2020 talousarvion ja 2020 – 2023 taloussuunnitelman. Tämän jälkeen toimitukset päättävät talousarvion käyttösuunnitelmista eli tarkistavat talousarvioehdotuksiin sisältyneet alustavat käyttösuunnitelmat. Lautakuntien hyväksyttäväksi tulee valmistella määrärahojen käyttöä ja tulosalueiden seuraamista varten käyttösuunnitelma, jossa lautakunnat tarkistavat määrärahaajaon siten, että toiminta sopeutetaan myönnettyjen määrärahojen sallimiin rajoihin.

Vaalitoimisto on valmistellut yhteistyössä kaupungin taloussuunnittelun kanssa ja sen antaman ohjeistuksen mukaisesti lautakunnan talousarvioehdotuksen vuodelle 2020. Vuoden 2020 aikana ei toimiteta säännönmukaisia vaaleja, mutta tämän vuoden aikana aloitetaan vuoden 2021 kuntavaalien järjestelyt.

Kaupungin taloussuunnittelun tulosalueen ohjeiden mukaan valtuuston hyväksymä talousarvio voidaan sellaisenaan hyväksyä lautakunnan käyttösuunnitelmaksi. Keskusvaalilautakunnan käyttösuunnitelma on identtinen talousarvion kanssa.

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 3

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään hyväksyä liitteenä oleva talousarvio keskusvaalilautakunnan käyttösuunnitelmaksi edellyttäen, että valtuusto hyväksyy talousarvion esitetyn mukaisesti.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Talousarvio/Käyttösuunnitelma 2020

Täytäntöönpano: Tiedoksi taloussuunnittelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh. 040 5149 558,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Keskusvaalilautakunta/
Käyttösuunnitelma 2020

		Tulosyksikkö 11111010
		Keskusvaalilautakunta
		Tilikausi 2020
		Summa
Tilinumero		EUR
333310	Muut valtiolta saadut tuet	0,00
VAN1534.SIS	Muut tuet ja avust. valtiolta	0,00
VAN1125.SIS	TUET JA AVUSTUKSET	0,00
VAN1119.SIS	TOIMINTATUOTOT	0,00
400001	Kokouspalkkiot	-2 000,00
400003	Tilapäiset viranhaltijat	-11 601,20
400009	Erilliskorvaukset	0,00
400011	Lomaraha	-580,06
VAN11451.SIS	Maksetut palkat ja palkkiot	-14 181,26
423000	Sairausvakuutuskorvaukset	158,36
VAN11453.SIS	Henkilöstökorvaukset	158,36
VAN1145.SIS	Palkat ja palkkiot	-14 022,90
410000	Kuel-maksut	-2 509,34
VAN11461.SIS	Eläkekulut	-2 509,34
416000	Työttömyysvakuutusmaksut	-467,76
VAN11463.SIS	Muut henkilösivukulut	-467,76
VAN1146.SIS	Henkilösivukulut	-2 977,10
VAN1140.SIS	HENKILÖSTÖKULUT	-17 000,00
434005	Ostetut henkilöstöpalvelut/Seure	
VAN11504.SIS	Työvoiman vuokraus	
435011	Painatukset ja kopiot	
435012	Ilmoitukset	
VAN11505.SIS	Painatukset, ilmoitukset ja markkinointi	
438046	Jätteenkäsittelymaksut	
447083	Siivouspalvelujen ostot	
VAN11508.SIS	Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	
441084	Ruokailupalvelut	
VAN115011.SIS	Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	
442094	Muut matkustus- ja kuljetuspalvelut, uima	
442096	Työntekijöiden taksikulut	
VAN115012.SIS	Matkustus- ja kuljetuspalvelut	
447053	Muiden palvelujen ostot	-1 000,00
447086	Kulunvalvonnan- ja hälytyspalvelujen ostot	
VAN115017.SIS	Muut palvelut	-1 000,00
VAN1150.SIS	MUIDEN PALVELUJEN OSTOT	-1 000,00
VAN1141.SIS	PALVELUJEN OSTOT	-1 000,00
450010	Toimistotarvikkeet	-2 000,00
450030	Atk-tarvikkeet	

VAN11421.SIS	Toimisto- ja koulutarvikkeet	-2 000,00
452000	Elintarvikkeet/Taloustarvikkeet	
VAN11423.SIS	Elintarvikkeet	
458061	Työkone-, kalusto- ja laitehan	
458062	Atk-kalusto- ja laitehankinnat	
VAN114211.SIS	Kalusto/hankinnat irtaimistoluettelossa	
460089	Muu materiaali	
VAN114213.SIS	Muu materiaali	
VAN1142.SIS	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 000,00
905740	Autojen vuokrat	
VAN11513.SIS	Koneiden ja laitteiden vuokrat	
VAN1151.SIS	VUOKRAKULUT	
VAN1144.SIS	MUUT TOIMINTAKULUT	
VAN1122.SIS	TOIMINTAKULUT	-20 000,00
VAN1115.SIS	TOIMINTAKATE	-20 000,00
VAN1109.SIS	VUOSIKATE	-20 000,00
VAN1107.SIS	TILIKAUDEN TULOS	-20 000,00
VAN1106.SIS	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMA)	-20 000,00
VAN1ZKS.SIS	Tuloslaskelma (sis.erät mukana)	-20 000,00

4 §

Keskusvaalilautakunnan toimintakertomus vuodelta 2019

VD/6440/00.01.02.01/2019

NK/NK

Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksen laatimisesta ja kokoamisesta vastaa kunnanhallitus.

Toimintakertomus on osa kunnan tilinpäätöstä. Toimintakertomuksen sisällön painopiste on kunnan taloutta koskevissa tiedoissa. Toimintakertomuksen on myös tyydytettävä valtion viranomaisten kunnan tilinpäätösvuotta koskevat tietotarpeet sekä annettava kunnan asukkaille ja sidosryhmille selkeä kuva toiminnan ja talouden kehityksestä.

Keskusvaalilautakunnan päätehtävä on vastata valtiollisten ja kunnallisten vaalien toimittamisesta. Tämän vuoksi sen toimintakertomus on luonteeltaan muiden lautakuntien toimintakertomuksista poikkeava ja suppeampi.

Esittelijä täydentää päätösesitystä kokouksessa.

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 4

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään hyväksyä keskusvaalilautakunnan toimintakertomus vuodelta 2019 seuraavasti:

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on toimittaa kuntavaalit, tasavallan presidentinvaali, eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit.

Keskusvaalilautakuntaan kuuluu kaupunginvaltuuston toimikaudekseen 2017 – 2021 valitsevat viisi jäsentä ja kahdeksan varajäsentä.

Vuonna 2019 järjestettiin eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit. Lautakunta kokoontui kuusi kertaa. Vaalien järjestämisestä huolehti keskusvaalilautakunnan apuna vaalitoimiston päällikön johdolla vaalitoimisto. Vaalien järjestämisen aikana vaalitoimistossa työskenteli 4-6 henkilöä eri pituisissa työsuhteissa.

Vantaalla on äänestysalueita kaupunginvaltuuston 21.3.2005 § 11 hyväksymän äänestysaluejaon mukaan 65. Kullakin äänestysalueella vaalien toimittamisesta vastasi vaalilautakunta, johon kuului viisi jäsentä ja vähintään kolme varajäsentä.

Vuoden 2019 vaaleissa yleisinä ennakoäänestyspaikkoina toimi yhdeksän kaupungin omissa toimipisteissä olevaa ennakoäänestyspaikkaa sekä kauppakeskus Jumbo, Tammiston K-Citymarket ja Hämeenkyllän K-Supermarket. Ennakoäänestystoimitsijoita eduskuntavaaleissa oli 47 ja europarlamenttivaaleissa 44.

Laitoksissa tapahtuvan ennakoäänestyksen toimittamisesta vastasivat kaupunginhallituksen valitsevat neljä vaalitoimikuntaa, johon kuhunkin kuului kolme jäsentä ja kolme varajäsentä.

Kotiäänestyksen toimittamisesta vastasivat kuusi keskusvaalilautakunnan määräämää kotiäänestystoimitsijaa.

Eduskuntavaaleissa äänioikeutettuja Vantaalla oli 166 634. Ennakkoäänestyksessä käytti äänioikeuttaan 48 876 henkilöä ja äänestysprosentti oli 29,3. Vaalipäivän äänestyksessä äänioikeuttaan käytti 64 867 henkilöä ja äänestysprosentti oli 38,9. Äänestäneitä yhteensä oli 113 743 henkilöä ja äänestysprosentti oli 68,3.

Europarlamenttivaaleissa äänioikeutettuja Vantaalla oli 167 210. Ennakkoäänestyksessä käytti äänioikeuttaan 30 336 henkilöä ja äänestysprosentti oli 18,1. Vaalipäivän äänestyksessä äänioikeuttaan käytti 36 962 henkilöä ja äänestysprosentti oli 22,1. Äänestäneitä yhteensä oli 67 298 henkilöä ja äänestysprosentti oli 40,2.

Talousarviossa eduskuntavaalien toimittamiseen oli varattu 509 365 euroa ja europarlamenttivaalien toimittamiseen 507 565 euroa. Eduskuntavaalien kokonaismenot olivat 472 271 euroa ja europarlamenttivaalien kokonaismenot 392 367 euroa. Vaalien suurin menoerä oli vaalilautakuntien ja -toimikuntien jäsenten palkkiot. Valtio suorittaa kunnille vaalien järjestämisestä kertakorvauksen, joka on vaalia kohden 2,2 euroa jokaiselta äänioikeusrekisteriin otetulta kunnan asukkaalta. Valtiolta saatu korvaus eduskuntavaaleissa oli 366 594 euroa ja saadun korvauksen jälkeen Vantaan kaupungin maksettavaksi jäi 105 677 euroa. Europarlamenttivaaleissa valtion korvaus oli 367 862 euroa ja korvauksen jälkeen maksettavaksi jäi 24 505 euroa. Toimintakulut eduskuntavaaleissa toteutuivat 98 prosenttisesti ja europarlamenttivaaleissa 77 prosenttisesti. Europarlamenttivaalien osalta voi vielä tulla pieniä kuluja, jotka eivät näy lukemissa.

Käsittely:

Merkittiin, että esittelijä korjasi eduskuntavaalien toimintakulujen toteumaksi 98 prosenttia.

Päätös:

Hyväksyttiin muutettu esitys.

Täytäntöönpano: Tiedoksi taloussuunnittelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh. 040 5149 558,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

5 § Europarlamenttivaaleissa 2019 määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely

VD/6443/00.00.00.01/2019

NK/NK

Mikäli ennakoöäni on tullut kunnan keskusvaalilautakunnalle vaalipäivää edeltävän perjantain klo 19.00 jälkeen, lähetekuori jätetään vaalilain 63 §:n mukaan sitä avaamatta huomioon ottamatta.

Keskusvaalilautakunnan kokouksessa todetaan erikseen, mikäli tällaisia ääniä on saapunut ja pöytäkirjaan liitetään avaamattomat lähetekuoret. Vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa määräajan (24.5.2019 klo 19.00) jälkeen saapuneita lähetekuoria on 3 kappaletta.

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 5

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään todeta määräajan jälkeen saapuneen 3 kpl ennakoöäniä, jotka jätetään lähetekuoria avaamatta huomioon ottamatta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Lähetekuoret 3 kpl

Täytäntöönpano: Vaalitoimisto

Muutoksenhakuohje: 3.3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh. 040 5149 558,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

6 §

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös koskien ennalta ilmoittamatonta tarkastusta europarlamenttivaalien vaalipäivänä Kaivokselan koulussa

VD/4990/00.00.00.01/2019

NK/NK

Kaksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiestä suoritti 26.5.2019 ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen Vantaalla europarlamenttivaalien 2019 vaalipäivänä Kaivokselan 111 ja Vaskipelon 112 äänestysalueiden äänestyspaikassa Kaivokselan koulussa. Tarkastuksessa havaittiin esteettömyyden toteutumisessa kulkureittiin ja sisäänkäyntiin liittyviä puutteita seuraavasti: kulkureitti liikuntaesteisille henkilöille tarkoitetulle sisäänkäynnille kulki jyrkän mäen kautta ja sisäänkäynnin luiska oli vaikeakulkuinen pyörätuolia käyttävälle henkilölle. Äänestyspaikassa oli asianmukainen, esteetön äänestyskoppi, mutta sen valaistus oli heikko.

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 6

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään merkitä liitteenä oleva eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 4.6.2019 (EOAK/2657/2019) tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös 4.6.2019 (EOAK/2657/2019)

Täytäntöönpano: Vaalitoimisto

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh. 040 5149 558,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

4.6.2019

EOAK/2657/2019

Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset eräissä europarlamenttivaalien äänestyspaikoissa Vantaalla, Riihimäellä, Lopella, Tammelassa, Forssassa, Jokioisilla, Somerolla ja Salossa

Aika: vaalipäivä sunnuntai 26.5.2019

Tarkastusten toimittajat eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta:

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen
Asiantuntija Mikko Joronen

1 TARKASTUKSISTA JA NIIDEN TAVOITTEISTA

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (CRPD) ratifioinnin myötä eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa vammaisten henkilöiden osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin.

YK:n vammaissopimuksen 29 artiklassa taataan vammaisille henkilöille yhdenvertaiset oikeudet osallistua poliittiseen ja julkiseen elämään.

Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen määräsi kaksi kanslian virkamiestä suorittamaan ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia europarlamenttivaalien 2019 satunnaisesti valituissa vaalipäivän äänestyspaikoissa. Tarkastusten tavoitteena oli selvittää äänestyspaikojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä tilojen yleistä järjestystä ja äänestystapahtuman sujuvuutta vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Toinen tarkastuksen toimittajista liikkui pyörätuolilla.

2 AIEMMAT OIKEUSASIAMIEHEN MÄÄRÄÄMÄT TARKASTUKSET

Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset 14.4.2015 eduskuntavaalien 2015 ennakkoäänestyspaikoissa Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa. Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies havaitsi, että jokaisen kaupungin äänestyspaikoissa näytti olleen niin esteettömyyden kuin vaalisalaisuuden toteuttamisessa ongelmia (tarkastuspöytäkirja 16.4.2015 Dnro 1802/3/15). Oikeusasiamies otti omana aloitteenaan tutkittavakseen, oliko äänestyspaikkojen vaalijärjestelyt toteutettu asianmukaisesti. Helsingin ja Espoon kaupungit ilmoittivat selvityksissään oikeusasiamiehelle, että ne tulevat korjaamaan tarkastuksissa todetut puutteet vuoden 2017 kuntavaaleihin mennessä. Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta ilmoitti, että se oli hankkinut äänestyskoppeja, joilla turvataan myös pyörätuolia käyttävien henkilöiden vaalisalaisuuden säilyminen.

Oikeusasiamies totesi päätöksissään 11.12.2015 (dnrot 1899, 1901 ja 1902/2/2015), että äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Jos äänestäjä tarvitsee kirjoitusalueen kannattamiseen vaalivirkailijan apua, näkösuojan mataluuden vuoksi virkailijalla on suora näköyhteys äänestystapahtumaan. Oikeusasiamiehen mukaan tällainen irrallinen syliin asetettava kirjoitusalue ei siten täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset 30.3.2017 kuntavaalien 2017 ennakkoäänestyspaikoissa Espoossa, Kirkkonummella, Vantaalla, Nurmijärvellä, Tuusulassa, Keravalla ja Helsingissä. Tarkastuksilla havaittiin, että Espoon, Vantaan ja Helsingin ennakkoäänestyspaikoissa oli nyt niin sanotut esteettömät äänestyskopit. Myös ensi kertaa tarkastetun Keravan kaupungin ennakkoäänestystilassa oli niin sanottu esteetön äänestyskoppi. Sen sijaan Kirkkonummen, Nurmijärven ja Tuusulan ennakkoäänestyspaikoissa havaittiin puutteita vaalisalaisuuden toteutumisessa (tarkastuspöytäkirja 5.4.2017 EOAK/2164/2017).

Oikeusasiamies päätti kiinnittää tarkastusten kohteina olleiden kaupunkien ja kuntien sekä niiden keskusvaalilautakuntien huomiota tarkastuksessa todettuihin yleisiin havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Oikeusasiamies piti myönteisenä sitä, että Espoon, Vantaan ja Helsingin kaupungit olivat ilmoitustensa mukaisesti poistaneet edellisessä vuonna 2015 suoritetussa tarkastuksessa havaitut puutteet vaalisalaisuuden toteutumisessa. Lisäksi hän pani tyydytyksellä merkille, että myös Keravan kaupungissa oli esteetön äänestyskoppi.

Oikeusasiamies oli päätöksissään 17.11.2017 (EOAK/2439/2017, EOAK/2440/2017 ja EOAK/2441/2017) tyytyväinen siihen, että kunnista saatujen selvitysten mukaan tehtyjen tarkastushavaintojen joh-

dosta oli jo vaalipäivän äänestystä varten järjestetty pyörätuolimitoitettuja äänestyskoppeja ja muutoinkin äänestysalueilla oli varauduttu erityisjärjestelyjä tarvitseviin äänestäjiin. Lisäksi keskusvaalilautakunnat ilmoittivat, että äänestyspaikoista päätettäessä ja järjestelyissä äänestyspaikoilla pyritään ottamaan huomioon esteettömyyden ja vaalisalaisuuden turvaaminen.

Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset 22.1.2018 presidentinvaalin 2018 ennakoäänestyspaikoissa Sipoossa, Järvenpäässä, Mäntsälässä, Hyvinkäällä, Vihdissä, Lohjalla ja Kauniaisissa (tarkastuspöytäkirja 25.1.2018 EOAK/166/2018).

Aikaisemmilla tarkastuksilla todettuja ongelmia esteettömyyden ja vaalisalaisuuden toteuttamisessa havaittiin myös presidentinvaalin ennakoäänestyspaikoilla. Tarkastuksessa todettiin yleisenä havaintona, että edelleen ennakoäänestyspaikoilla äänestyksestä ilmoittaminen ja opastaminen oli vaatimatonta. Sipoon ennakoäänestyspaikalla ei ollut tehty äänestäjien avustamisesta merkintöjä äänestäjistä pidettävään luetteloon. Oikeusasiamies piti myönteisenä, että Sipoon, Järvenpään, Mäntsälän, Hyvinkään ja Kauniaisten ennakoäänestyspaikoissa oli esteettömät äänestyskopit. Oikeusasiamies antoi päätökset EOAK/557/2018, EOAK/558/2018 ja EOAK/559/2018 omina aloitteina tutkituissa asioissa.

Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset 8.4.2019 eduskuntavaalien 2019 ennakoäänestyspaikoissa Porvoossa, Pornaisissa, Askolassa, Pukkilassa, Myrskylässä, Lapinjärvellä ja Loviisassa (tarkastuspöytäkirja 11.4.2019 EOAK/1670/2019). Oikeusasiamiehen toimenpiteet ilmenevät edellä mainitusta pöytäkirjasta.

Tarkastuspöytäkirjat löytyvät oikeusasiamiehen verkkosivuilta kohdasta "tarkastukset": www.oikeusasiamies.fi.

3 TARKASTUSHAVAINNOT

Vantaan kaupunki:

Vaskipellon äänestysalue 112, Kaivoksen koulu, Kaivosvoudintie 10, Vantaa

Vaalipäivän äänestyspaikkana oli Länsi-Vantaalla Kaivoksen kaupunginosassa sijaitseva Kaivoksen koulu. Vaskipellon äänestysalueen viereisessä vaalihuoneessa sijaitsi myös Kaivoksen äänestysalueen äänestyspaikka.

Koulun pääsisäänkäynti ei ollut esteetön, sillä pääovelle johti portaikko. Pääsisäänkäynnillä oli opasteet liikuntaesteisille henkilöille tarkoitetulle sisäänkäynnille, joka sijaitsi koulurakennuksen takapihalla. Opasteet olivat kaksikielisiä.

Kuva 1. Pääsisäänkäynti ja opastus vaihtoehdoiselle sisäänkäynnille

Noin 150 metrin kulkureitti liikuntaesteisille henkilöille tarkoitetulle sisäänkäynnille kulki jyrkän mäen (n. 20 m) kautta. Mäen jyrkkyyden vuoksi omatoiminen kulkeminen pyörätuolilla saattoi olla hankalaa. Takapihalla oli merkitty invapysäköintipaikka, josta oli noin 20 metrin matka takaovelle.

Takaovelle johtavan sisäänkäynnin luiska oli vaikeakulkuinen pyörätuolia käyttävälle henkilölle, koska vanerilevystä tehtyyn luiskaan oli kiinnitetty liikkumista hankaloittavat poikittaispuut (korkeus noin 2 cm). Vaskipellon äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtaja lupasi ryhtyä toimenpiteisiin epäkohdan korjaamiseksi ja sanoi välittävänsä tiedon koulun talonmiehelle (tms. huollosta vastaavalle taholle), jotta luiska saadaan korjattua esteettömäksi.

Kuva 2. Vaikeakulkuinen luiska

Kulku takaoven sisäänkäynniltä äänestyspaikalle oli esteetön ja viitotettu opastekyltein.

Äänestyspaikalla oli kaksi nimettyä vaaliavustajaa. Vaalivirkailijoilta saadun tiedon mukaan äänestäjien omien avustajien käytöstä tehdään merkintä vaalipöytäkirjaan. Vaalipäivän aamuna avustamistehtäviä ei ollut vielä esiintynyt. Edellisissä eduskuntavaaleissa avustamistehtäviä oli ollut vain yksi. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan opas- ja avustajakoirat olivat tervetulleita äänestyspaikalle.

Äänestystilassa oli kaksi äänestyskoppia, joista toinen oli niin sanottu esteetön äänestyskoppi (kopin leveys 1 metri ja säädettävän kirjoituslustan korkeus 75 cm).

Tarkastajien havaintojen mukaan äänestyskopin valaistus oli heikko, eikä kopissa ollut lisävalaisinta. Vaalilautakunnan puheenjohtaja ilmoitti, että tilanne voidaan korjata siirtämällä äänestyskoppia kattoikkunan tai loisteputkien alapuolelle valaistuksen parantamiseksi.

Vaalivirkailijoilta oli pyydettyä saatavilla suurennuslasi heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Kuva 3. Esteetön äänestyskoppi

Vaalilautakunnan puheenjohtajan näkemyksen mukaan äänestyspaikka ei ollut ihanteellinen esteettömyyden näkökulmasta, koska koulun pääsisäänkäynnistä kulkeminen edellytti kävelevillekin äänestäjille korkeiden portaiden nousemista. Tämä saattoi olla vaikeaa esimerkiksi ikäihmisille tai muutoin henkilöille, joilla oli liikkumisen vaikeuksia. Äänestäjät olivat myös antaneet palautetta hankalasta portaikosta. Äänestäjät olivat antaneet vaalivirkailijoille myönteistä palautetta rennosti ilmapiiristä vaalitoimituksessa. Äänestystilassa oli tarjolla tuoleja levähtämistä varten. Äänestyspaikalla ei ollut äänestäjien käyttöön tarkoitettua inva-wc:tä.

Riihimäen kaupunki:**Äänestysalue 1, Kansalaisopisto, Puistikko 5, Riihimäki**

Äänestyspaikkana oli Riihimäen kansalaisopisto, joka sijaitsi vanhassa kivijalkarakennuksessa. Pääsisäänkäynnillä oli portaikko, jonka vuoksi liikuntaesteisille äänestäjille oli viitoitettu opastein esteetön kulkureitti (n. 80 metriä) talon takapihan kautta. Takapihalla oli autoille pysäköintipaikkoja, mutta ei erikseen merkittyä invapysäköintipaikkaa.

Takaovelle johti luiska, jonka kaltevuus oli noin 5 astetta (n. 8,7 prosenttia). Rakennuksen esteettömyydestä annetun valtioneuvoston asetuksen, joka koskee luvanvaraista uudis- ja korjausrakentamista, 2 §:n 2 momentin mukaan luiskan kaltevuus saa olla enintään viisi prosenttia ja tietyssä asetuksessa määritellyssä tilanteessa enintään 8 prosenttia. Ulkotilassa luiska saa kuitenkin olla kaltevuudeltaan yli viisi prosenttia vain, jos se voidaan pitää sisätilassa olevaan luiskaan verrattavassa kunnossa.

Kansalaisopiston takaovesta ei mahtunut sisään manuaalipyörätuolilla, koska ovi oli liian kapea (58 cm). Sisätilaan pääsemiseksi piti avata myös viereinen ovi, jota ei saanut avattua omatoimisesti pyörätuolista käsin. Vaalilautakunnan puheenjohtaja kertoi tarkastajille, että takaoven viereisellä seinustalla oli ovikello, jota soittamalla vaaliavustaja olisi tullut avaamaan oven. Tästä ei kuitenkaan ollut mitään opastusta. Tarkastajat eivät myöskään havainneet ovikelloa ensimmäistä kertaa paikalle saapuessaan.

Kuva 4. Luiska sisäänkäynnille

Ulko-oven jälkeen sisätiloissa oli jyrkkä luiska, jonka kaltevuus oli noin 9 astetta (n. 15,7 prosenttia). Käytännössä luiskan kulkeminen pyörätuolilla edellytti toisen henkilön apua. Äänestystilaan johtavalla reitillä oli noin 4 cm korkea kynnyks. Rakennuksen esteettömyydestä annetun valtioneuvoston asetuksen, joka koskee luvanvaraista uudis- ja korjausrakentamista, 4 §:n 3 momentin mukaan oven yhteydessä ei saa

olla tasoeroa tai kynnystä, ellei se ole ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä. Tällöin kynnyks tai tasoero saa olla enintään 20 millimetriä korkea, ja kynnyks on muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla ja pyörillä varustetulla kävelytelineellä.

Äänestyspaikalla oli kaksi nimettyä vaaliavustajaa, joista vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan toinen oli aina mies ja toinen nainen. Puheenjohtajan kertoman mukaan vaaliavustajien käyttö oli ollut vähäistä. Edellisissä eduskuntavaaleissa äänestäjä oli tarvinnut apua vaaliavustajilta 2-3 kertaa ja yhtä monta kertaa äänestäjä oli käyttänyt valitsemaansa omaa avustajaa. Saadun tiedon mukaan avustajan käytöstä tehdään merkintä vaalipöytäkirjaan.

Liikuntaesteisiä äänestäjiä varten oli järjestetty erillinen äänestyspaikka (pöytä ja sen päällä pahvilaatikosta tehty näkösuoja). Pöydänjalkojen leveys oli 65 cm ja kirjoitustason korkeus 72 cm. Pöydänjalkojen kapeuden vuoksi esimerkiksi leveämmällä sähköpyörätuolilla ei pääse pöydän ääreen.

Oikeusministeriön vaaliohjeiden liitteenä olevan äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslistan mukaan äänestyskopin pöydän alla olevan polvitilan vähimmäisleveys on 80 cm.

Ehdokaslista oli kiinnitetty äänestyspöydän viereen seinälle, mikä ei tarkastajien havaintojen mukaan ollut äänestäjän esteettömyyttä toimimista ajatellen paras ratkaisu.

Eräs vaalivirkailija totesi tarkastajille toiveenaan, että äänestyspaikalle saataisiin seuraaviin vaaleihin asianmukainen esteettön äänestyskoppi.

Kuva 5. Äänestyspaikka liikuntaesteisille

Äänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurenuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Valaistus oli riittävä. Äänestyspaikalla oli inva-wc ja levähtämiseen tarkoitettuja tuoleja. Äänestyspaikka oli tilava ja ilmapiiriltään rauhallinen. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestäjiltä oli saatu palautetta kansalaisopiston pääsisäänkäynnin portaikosta, joka oli hankala esimerkiksi ikäihmisille ja huonosti liikkuville henkilöille.

Lopen kunta:**Topenon äänestysalue 3, Länsi-Lopen koulu, Topenontie 145, Loppi**

Topenon äänestysalueen äänestyspaikkana oli Länsi-Lopen koulu, joka sijaitsi vanhassa puurakennuksessa. Opaste äänestyspaikalle oli vasta koulun pääovella. Pihalla ei ollut merkittyä invapysäköintipaikkaa. Piha-alue oli pääasiassa soraa, mutta sisäänkäynnin edessä oli laatoitettu alue. Äänestyspaikan sisäänkäynti ei ollut esteetön portaikon vuoksi. Pyörätuolilla ei päässyt sisälle omatoimisesti, eikä turvallisesti avustettunakaan.

Kuva 6. Äänestyspaikan ulko-ovelle johtava portaikko

Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan talon takana oli luiska, mutta reitti ei ollut vaalipäivänä käytettävissä, koska talonmiestä ei ollut pyydetty avaamaan tarvittavia ovia. Puheenjohtajan mukaan liikuntaesteisiä ja apuvälineitä käyttäviä äänestäjiä pyrittiin avustamaan sisätilaan pääsisäänkäynnin kautta viime kädessä kantamalla. Puheenjohtajan mukaan painavaa sähköpyörätuolia käyttävän henkilön kohdalla jouduttaisiin kuitenkin pohtimaan äänestämisen järjestämistä esimerkiksi piha-alueella.

Sisällä äänestystilassa ei ollut erillistä esteetöntä äänestyskoppia, vaan liikuntaesteisille äänestäjille oli käytössä pöytä, jossa äänestys tapahtui. Pöydän ääressä ei ollut näkösuojaa tai sermiä. Vaalilautakunnan puheenjohtaja kertoi, että tästä syystä vaalivirkailijat sulki aina vaalihuoneiston oven vaalisalaisuuden turvaamiseksi, kun äänestys tapahtui pöydän ääressä. Koulun sisätiloissa oli noin 3 cm kynnyksiä.

Kuva 7. Liikuntaesteisille henkilöille tarkoitettu äänestyspaikka

Äänestyspaikalla oli yksi nimetty vaaliavustaja. Saadun tiedon mukaan oman avustajan käytöstä tehdään merkintä vaalipöytäkirjaan. Avustamistehtävien määrä oli ollut noin 1-2 vaaleittain. Äänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikonäköisiä äänestäjiä varten. Äänestyspaikan valaistus oli riittävä ja äänestyspaikalla oli tuoleja levähtämistä varten. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestäjät eivät olleet antaneet erityistä palautetta äänestysjärjestelyistä.

Tammelan kunta:

Pohjois-Tammelan äänestysalue 002, Teuron koulu, Teurontie 463, Teuro

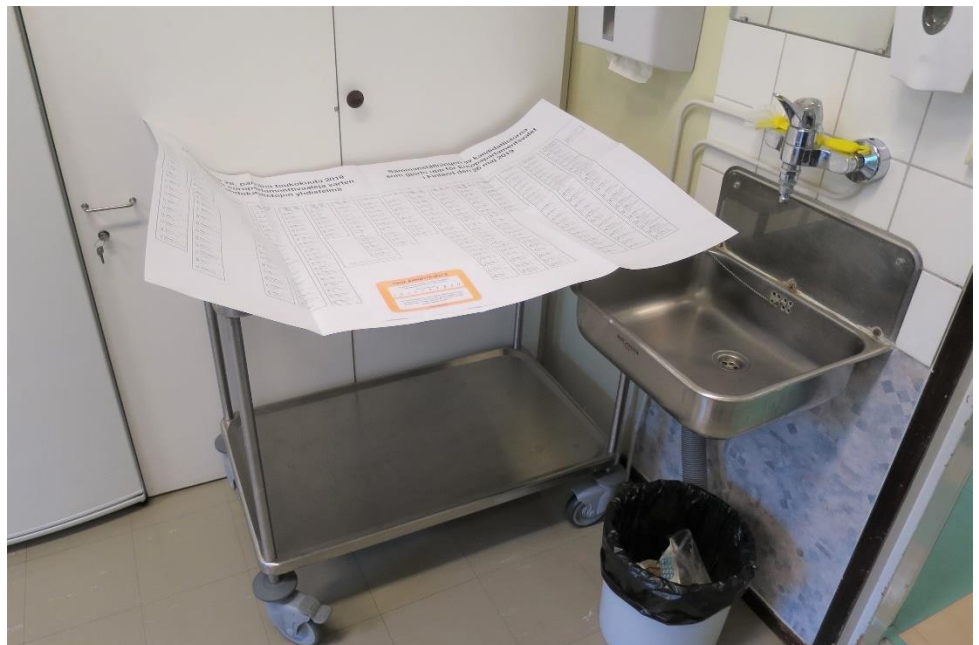
Äänestyspaikkana oli Teuron koulu, joka sijaitsi vanhassa puurakennuksessa. Äänestyspaikalle saavuttaessa koulun pihan puolella oli opastekyltti. Pihalla ei ollut merkittyä invapysäköintipaikkaa. Asfaltoitu piha-alue oli kalteva, mikä vaikeutti pyörätuolilla liikkumista.

Äänestyspaikan sisäänkäynti ei ollut esteetön portaikon vuoksi. Pyörätuolilla ei päässyt sisälle omatoimisesti. Tarkastajien havaintojen mukaan myös iäkkäiden ja huonosti liikkuvien äänestäjien pääseminen äänestyspaikalle oli hankalaa jyrkkien portaiden takia. Vaalilautakunnan varapuheenjohtajan mukaan äänestäminen järjestettäisiin tarvittaessa esimerkiksi autossa äänestyspaikan pihalla, jos liikuntaesteinen henkilö ei pääsisi siirtymään sisätiloihin varsinaiseen vaalihuoneistoon.

Kuva 8. Äänestyspaikan ulko-ovelle johtava portaikko

Äänestyspaikalle oli järjestetty liikkumisesteisille henkilöille erillinen äänestystila koulun keittiöön. Pöytänä ja kirjoitusaluslana oli metallinen pyörillä varustettu tarjoiluvaunu, jonka päälle oli levitetty ehdokaslista. Pöydän ääreen ei päässyt pyörätuolilla, koska tarjoiluvaunu ei ollut alhaalta avonainen. Esteettömyyden kannalta ongelmallista oli myös se, että tarjoiluvaunu oli sijoitettu aivan roskakorin ja lavuaarin vieressä.

Kuva 9. Liikuntaesteisille tarkoitettu äänestyspaikka

Äänestyspaikalla oli nimetty vaaliavustaja. Vaalivirkailijoilta saadun tiedon mukaan oman avustajan käyttäminen oli mahdollista ja tästä tehtiin merkintä vaalipöytäkirjaan. Avustamistehtäviä oli muutamia vaaleittain. Kysyttäessä äänestäjän henkilöllisyyden toteamisesta erityistilan-

teissa, varapuheenjohtaja totesi, että henkilöllisyyden toteamista helpottaa Pohjois-Tammelan äänestysalueella se, että lähtökohtaisesti kyläläiset tuntevat toisensa. Äänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurenuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Vaalilautakunnan varapuheenjohtajan mukaan äänestäjillä oli kuitenkin mahdollista lainata vaalivirkailijoiden laseja. Äänestyspaikalla ei ollut inva-wc:tä. Vaalilautakunnan varapuheenjohtajan mukaan äänestäjät eivät olleet antaneet erityistä palautetta äänestysjärjestelyistä.

Forssan kaupunki:

Teatteritalon äänestysalue 1, Teatteritalo, Torikatu 8, Forssa

Äänestyspaikkana oli Forssan teatteritalo. Pääsisäänkäynnille johti jyrkkä luiska, joka oli kaltevuudeltaan noin 10 astetta (n. 17,5 prosenttia). Luiskan jyrkkyyden vuoksi omatoiminen kulkeminen pyörätuolilla saattoi olla hankalaa. Kuten edellä on todettu, rakennuksen esteettömyydestä annetun valtioneuvoston asetuksen, joka koskee luvanvaraista uudis- ja korjausrakentamista, 2 §:n 2 momentin mukaan luiskan kaltevuus saa olla enintään viisi prosenttia ja tietyssä asetuksessa määritellyssä tilanteessa enintään 8 prosenttia. Ulkotilassa luiska saa kuitenkin olla kaltevuudeltaan yli viisi prosenttia vain, jos se voidaan pitää sisätilassa olevaan luiskaan verrattavassa kunnossa.

Kuva 10. Sisäänkäynnille johtava luiska

Teatteritalon pihalla sisäänkäynnille johtavan luiskan läheisyydessä oli opastekyltti äänestyspaikalle. Vaalivirkailijoilla oli näköyhteys luiskan alkupäähän, mikäli äänestäjä tarvitsi apua sisätiloihin pääsemiseksi. Merkitty invapysäköintipaikka oli läheisen kadun varressa noin 30 metrin päässä Teatteritalon sisäänkäynnistä.

Äänestyspaikalla oli yksi nimetty vaaliavustaja. Saadun tiedon mukaan oman avustajan käytöstä tehdään merkintä vaalipöytäkirjaan. Avustamistehtävien määrä on noin 1-2 vaaleittain. Edellisissä eduskuntavaaleissa vain yksi äänestäjä oli käyttänyt omaa avustajaansa. Vaalilautakunnan puheenjohtaja kertoi, että edellisissä eduskuntavaaleissa kävi äänestämässä ”kuuromykkä” henkilö, jonka kanssa vaalivirkailijat olivat kommunikoineet kirjoittamalla.

Äänestyspaikka oli sisätiloiltaan esteetön. Äänestystilassa oli kolme äänestyskoppia, joista yksi oli liikuntaesteisiä henkilöitä varten (leveys 72 cm ja kirjoitusalueen korkeus 75 cm). Tarkastajien havaintojen mukaan kopin leveys ei välttämättä riitä, mikäli äänestäjä käyttää esimerkiksi leveää sähköpyörätuolia. Oikeusministeriön vaaliohjeiden liitteenä olevan äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslistan mukaan äänestyskopin pöydän alla olevan polvitilan vähimmäisleveys on 80 cm.

Tarkastajien havaintojen mukaan äänestyskoppien sijoittelu ei ollut täysin onnistunut. Äänestyskopit olivat rivissä siten, että vessasta äänestäjän selän takaa tuleva henkilö saattoi nähdä äänestyskoppiin. Lisäksi inva-wc:n ovi oli aivan liikuntaesteisille henkilöille tarkoitetun äänestyskopin takana.

Kuva 11. Lisävalaisin kopissa

Kuva 12. Inva-wc kopin takana

Kaikissa äänestyskopeissa oli lisävalaistus, mitä tarkastajat pitivät erityisen myönteisenä. Äänestyspaikalla oli saatavilla suurennuslasi heikonäköisiä äänestäjiä varten. Äänestyspaikalla oli inva-wc ja levähtämiseen tarkoitettuja tuoleja. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestäjät eivät olleet antaneet erityistä palautetta äänestysjärjestelyistä.

Jokioisten kunta:

Eteläinen äänestysalue, Jokioisten kunnanvirasto, Keskuskatu 29 A, Jokioinen

Kunnanviraston valtuustosalin ainoa vaalipäivän äänestyspaikka Jokioisten kunnassa. Äänestyspaikalle oli asianmukaiset opasteet. Kunnanviraston pihalla pääsisäänkäynnin läheisyydessä oli kaksi merkittyä invapysäköintipaikkaa. Piha-alue oli kova ja tasainen. Sisäänkäynti oli esteetön ja ovi oli miellyttävän kevyt avata pyörätuolista käsin.

Kuva 13. Esteetön sisäänkäynti äänestyspaikalle

Äänestyspaikalla oli yksi nimetty vaaliavustaja. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan oman avustajan käytöstä tehdään merkintä vaalipöytäkirjaan. Jokioisten kunnassa omia avustajia käyttäviä äänestäjiä oli noin 2-4 kertaa vaaleittain ja nimettyjä vaaliavustajaa käyttäviä äänestäjiä noin 1-2 kertaa vaaleittain.

Äänestyspaikalla oli liikkumisesteisille henkilöille järjestetty esteetön äänestuspöytä. Pöytä oli riittävän leveä ja sen jalkatilan korkeus oli 73 cm. Pöydän kirjoitustason päälle oli rakennettu näkösuoja, joka tarkastajien havaintojen mukaan riitti turvamaan vaalisalaisuuden. Valaistus oli riittävä. Tilassa oli induktiosilmukka, joka ei vaalilautakunnan puheenjohtajan näkemyksen mukaan kuitenkaan ollut päällä, koska valtuustosalin äänentoistojärjestelmä ei ollut kytkettynä päälle.

Kuva 14. Näkösuojalla varustettu äänestyspaikka

Äänestyspaikalla oli saatavilla suurennuslasi ja yhdet silmälasit heikonäköisiä äänestäjiä varten. Äänestyspaikalla oli inva-wc ja levähtämiseen tarkoitettuja tuoleja. Ilmapiiiri äänestyspaikalla oli rauhallinen, vaikka äänestäjiä oli tarkastushetkellä melko paljon.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestäjiltä oli saatu pääosin hyvää palautetta. Toiveena oli esitetty, että äänestyspaikalle järjestettäisiin rollaattori sellaisia henkilöitä varten, joilla on vaikeuksia liikkumisessa.

Someron kaupunki:

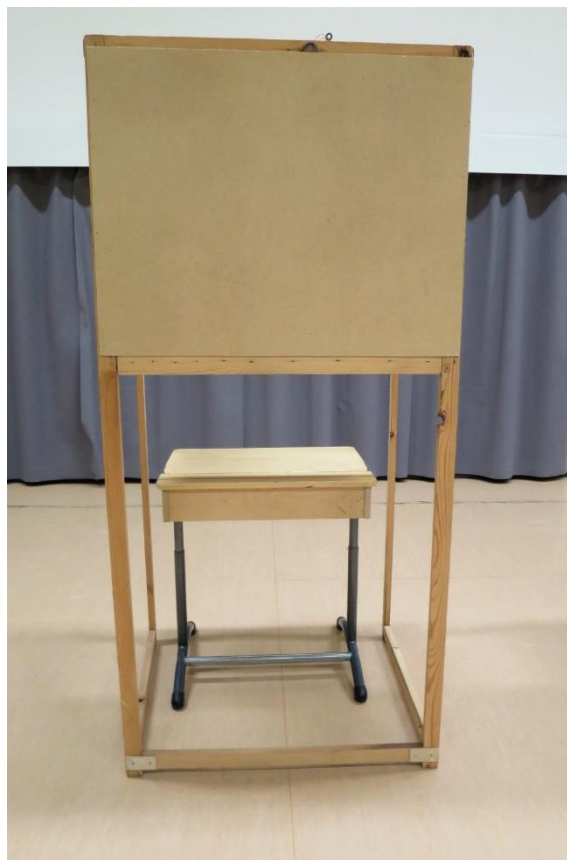
Äänestysalue 003 Kirkko, Kirkkomäen koulu, Kirkkotie 3, Somero

Äänestyspaikkana oli Kirkkomäen koulu. Koulun piha-alueelle saavuttaessa oli opaste äänestyspaikalle. Pihalla ei ollut merkittyä invapysäköintipaikkaa. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan tämä johtui siitä, että tavanomaisesti koulun alueella ei ole autojen pysäköinnille varattua tilaa. Tarkastajien yleisten havaintojen mukaan vaalipäivänä esteettömyyden kannalta perusteltuna hyvänä käytäntönä voisi olla, esimerkiksi koulujen pihoilla, että invapysäköinnille varattaisiin tilaa äänestyspaikan sisäänkäynnin välittömästä läheisyydestä, ellei tämä järjestely aiheuttaisi erityistä haittaa.

Piha-alue oli sorapohjainen. Sisäänkäynnin edessä oli pieni laatoitettu alue. Sorapihalta laatoitukselle oli kynnyks ja laatoituksella korkeahko (n. 4,5 cm) ritaläkynnyks. Ulko-ovesta pääsi muutoin esteettömästi sisälle. Rakennuksen esteettömyydestä annetun valtioneuvoston asetuksen, joka koskee luvanvaraista uudis- ja korjausrakentamista, 4 §:n 3 momentin mukaan kynnyks tai tasoero saa olla enintään 20 millimetriä korkea, ja kynnyks on muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla ja pyörillä varustetulla kävelytelineellä.

Äänestyspaikalla oli yksi nimetty vaaliavustaja. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan avustamistapahtumia ei ole vaaleittain kovin montaa. Äänestyspaikalla oli mahdollisuus käyttää omaa avustajaa, mutta tällaista tarvetta ei ollut vielä esiintynyt eurovaaleissa. Saadun tiedon mukaan avustajan käytöstä tehtäisiin merkintä vaalipöytäkirjaan.

Liikuntaesteisille äänestäjille tarjottiin äänestyspaikaksi tavallista äänestyskoppia, jonka sisälle siirrettiin koulupulpetti. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan tarvittaessa voitiin näkösuojaksi asettaa vielä paperinen juliste (ehdokaslista), joka ei kuitenkaan ollut tarkastushetkellä paikoillaan. Pulpetin oli korkeus 57 cm ja polvitilan leveys oli 52 cm.

Oikeusministeriön vaaliohjeiden liitteenä olevan äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslistan mukaan äänestyskopin pöydän alla olevan polvitilan vähimmäisleveys on 80 cm ja vähimmäiskorkeus 67 cm.

Tarkastajien havaintojen mukaan kyseinen liikuntaesteisille suunniteltu äänestysjärjestely ei ollut esteetön, koska pyörätuolia käyttävä henkilö ei päässyt asianmukaisesti liian matalan ja kapean pulpetin ääreen. Näin ollen kirjoitustaso ei ole vammaisen äänestäjän saavutettavissa. Lisäksi ehdokaslista oli kiinnitetty äänestyskopin yläosaan, joten sen lukeminen oli hankalaa.

Kuva 15. Äänestysjärjestely liikuntaesteisille

Äänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Valaistus oli riittävä. Äänestyspaikalla oli inva-wc ja levähtämiseen tarkoitettu tuoli. Äänestyspaikka oli ilmapiiriltään rauhallinen. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestäjät eivät olleet antaneet erityistä palautetta äänestysjärjestelyistä.

Salon kaupunki:

Äänestysalue 013 Suomusjärvi, Suomusjärven kirjasto, Kitulantie 1, Suomusjärvi

Äänestyspaikkana oli Suomusjärven kirjasto. Pysäköintipaikoilta oli viitoitettu opastus äänestyspaikalle. Kirjaston pihalla ei ollut merkittyä invapysäköintipaikkaa. Asfaltoitu piha-alue oli melko tasainen ja sillä oli helppo liikkua. Sisäänkäynnin yhteyteen oli rakennettu kiinteärakenteinen puinen luiska, jonka kaltevuus oli 4 astetta (7 prosenttia).

Ulko-oven kynnyks oli korkeahko ja vaikea liikkumisen apuvälineitä käyttävälle. Ensimmäinen kynnyks oli noin 4 cm korkea ja nousi portaittain vielä muutaman sentin. Kuten edellä on todettu, rakennuksen esteettömyydestä annetun valtioneuvoston asetuksen, joka koskee luvanvaraista uudis- ja korjausrakentamista, 4 §:n 3 momentin mukaan kynnyks tai tasoero saa olla enintään 20 millimetriä korkea, ja kynnyks on muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla ja pyörillä varustetulla kävelytelineellä.

Äänestyspaikalla oli yksi nimetty vaaliavustaja. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan avustamistapahtumia ei ole ollut. Mahdollisuus oli myös käyttää omaa avustajaa, mutta tällaista tarvetta ei ole ollut eurovaaleissa. Saadun tiedon mukaan avustajan käytöstä tehtäisiin merkintä vaalipöytäkirjaan.

Äänestyspaikalla tavallinen äänestyskoppi oli muokattu liikkumis- ja toimimisesteisille äänestäjille sopivammaksi. Koppiin oli lisätty lisävarusteena matalammalle sijoitettu kirjoitusala ja myös kopin sivuilla näkösuojana olevaa vanerilevyä oli jatkettu alaspäin. Kopissa ei ollut lisävaloja, mutta valaistus oli riittävä. Tarkastajat havaitsivat, että äänestyskoppi saattoi olla hieman liian kapea, jos äänestäjä käyttää sähköpyörätuolia. Kopin leveys jäi alle oikeusministeriön ohjeen liitteessä mainitun 80 cm.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestyskopit oli sijoiteltu siten, että kirjaston tiloissa oleva kameravalvonta ei vaarantanut vaalisalaisuuden toteutumista.

Kuva 16. Äänestyskoppi liikuntaesteisille

Äänestyspaikalla oli saatavilla suurennuslasi heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Äänestyspaikalla oli istuimia levähtämistä varten tarkoitettu tuoli. Äänestyspaikka oli ilmapiiriltään rauhallinen, vaikka äänestystila oli melko ahdas. Äänestyspaikalla ei ollut inva-wc:tä. Vaalilautakunnan puheenjohtajan mukaan äänestäjät olivat pitäneet myönteisenä sitä, että Suomusjärvellä on oma äänestyspaikka vaalipäivänä, eikä äänestäjien tarvitse lähteä omalta kylältä pidemmälle äänestämään.

4 OIKEUSOHJEITA

Suomen perustuslain 14 §:n 2 momentin mukaan jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa asuvalla muulla Euroopan unionin kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa sen mukaan kuin lailla säädetään. Saman pykälän 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan 39 artiklan mukaan jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omilla kansalaisilla. Perusoikeuskirjan 26 artiklan mukaan unioni tunnustaa vammaisten oikeuden päästä osallisiksi toimenpiteistä, joilla edistetään heidän itsenäistä elämäänsä,

yhteiskunnallista ja ammatillista sopeutumistaan sekä osallistumistaan yhteiskuntaelämään, ja kunnioittaa tätä oikeutta.

YK:n vammaissopimuksen 29 artiklan mukaan sopimuspuolet takaavat vammaisille henkilöille poliittiset oikeudet ja mahdollisuuden nauttia niistä yhdenvertaisesti muiden kanssa sekä sitoutuvat: a) varmistamaan, että vammaiset henkilöt voivat tehokkaasti ja täysimääräisesti osallistua poliittiseen ja julkiseen elämään yhdenvertaisesti muiden kanssa suoraan tai vapaasti valittujen edustajien kautta, myös siten, että heillä on oikeus ja mahdollisuus äänestää ja tulla valituiksi, muun muassa:

- i) varmistamalla, että äänestysmenettelyt, -järjestelyt ja -aineistot ovat asianmukaisia, saavutettavia sekä helppotajuisia ja -käyttöisiä;
- ii) suojelemalla vammaisten henkilöiden oikeutta äänestää salaisella lippuäänestyksellä vaaleissa ja kansanäänestyksissä ilman uhkailua, asettua ehdolle vaaleissa, hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja suorittaa kaikkia julkisia tehtäviä kaikilla hallinnon tasoilla sekä helpottamalla tarvittaessa apuvälineteknologian ja uuden teknologian käyttöä;
- iii) takaamalla vammaisten äänestäjien vapaan tahdonilmaisun ja sallimalla tätä varten tarvittaessa heidän pyynnöstään heidän valitsemansa henkilön avustaa heitä äänestyksessä.

Vaalilain 4 §:n mukaan vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta.

Vaalilain 7 §:n 1 momentin mukaan europarlamenttivaaleissa maa on yhtenä vaalipiirinä. Saman lain 8 §:n 1 momentin mukaan äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Saman lain 9 §:n 3 momentin mukaan jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka.

Vaalilain 10 §:n mukaan valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

Vaalilain 69 §:ssä säädetään äänestystilasta. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila ja tarvittava kalusto. Pykälän 2 momentin mukaan äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

Vaalilain 70 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävänä sellaiset äänestyskopit äänestysmerkinnän tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen.

Vaalilain 72 §:ssä säädetään järjestyksestä äänestyspaikalla. Pykälän 2 momentin mukaan äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Vaalilain 73 §:n mukaan jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Pykälän 3 momentin mukaan henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa. Vaalilain 79 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipöytäkirjaa, johon merkitään vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsevat avustajat.

Vaalilain 76 §:n 1 momentin mukaan äänestäjällä on oikeus äänestää europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta. Pykälän 2 momentin mukaan äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp) hallituksen esitykseen laiksi vaalilain muuttamisesta seuraavaa.

”Lakiehdotuksen 76 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että vaalipäivän äänestyksessä äänestysmerkintä voidaan tehdä muuallakin kuin äänestyskopissa silloin, jos merkinnän tekemisestä äänestyskopissa aiheutuisi äänestäjälle kohtuutonta haittaa. Esityksen perustelujen mukaan tämä tarkoittaa sellaisia tilanteita, joissa äänestyspaikka ei ole esteetön esimerkiksi vammaisille tai hyvin heikkokuntoisille äänestäjille. Vaalisalaisuuden keskeisen merkityksen vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa ehdotetun menettelyn poikkeuksellisuutta. Vaalipaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi. Muualla kuin äänestyskopissa äänestettäessä tärkeää on järjestää tilanne sellaiseksi, että äänestäjällä ei ole aihetta pelätä vaalisalaisuuden rikkoutumista. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että asiasta päättäminen kuuluu vaalilautakunnalle.”

Vaalilain muuttamisesta annettu laki 496/2013 tuli voimaan 1.7.2013.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ:n vaalitarkkailijoiden Suomessa vuoden 2011 huhtikuussa pidetyistä eduskuntavaaleista laatiman raportin kohdassa V.” Lainsäädäntö” alakohdassa B ”Äänioikeus” todetaan muun ohella seuraavaa.

”Jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta, on äänioikeutettu eduskuntavaaleissa. Äänioikeutta ei rajoiteta asuinpaikan, vakaumuksen, vankilassaolon, mielenterveyshäiriön tai minkään muun ehdon perusteella.

Lainsäädännössä edellytetään, että jokaisella äänestyspaikalla on oltava nimetty vaaliavustaja, joka auttaa henkilöitä, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on vamman vuoksi heikentynyt. Lisäksi valtio voi kattaa vammaisten äänestäjien kuljetuskustannukset äänestyspaikoille ja niiltä pois. Kaikkiin äänestyspaikkoihin ei kuitenkaan päässyt pyörätuolilla eikä kaikilla äänestyspaikoilla ollut erityisiä äänestyskoppeja. Alaviitteen mukaan oikeusministeriö antoi ohjeet, joissa edellytetään, että äänestyspaikkojen on oltava esteettömiä, mutta kaikki kunnat eivät panneet tätä vaatimusta täytäntöön. Edelleen raportin mukaan, vaikka ehdokasluettelot ovat nyt saatavilla pistekirjoituksella, äänestysliput tai muut sokeiden riippumattoman äänestyksen mahdollistavat menetelmät eivät ole saatavilla. Sokeiden ihmisten äänestäminen on nykyisellään vaarantunut, koska he ovat edelleen riippuvaisia siitä, että avustaja merkitsee heidän äänensä. Vielä ei siis ole pystytty noudattamaan täydellisesti eri kansainvälisiä ja Suomen oikeudellisia asiakirjoja, joissa edellytetään, että kaikille kansalaisille on taattava oikeus vaalisalaisuuteen, ja joissa kielletään syrjintä vammaisuuden perusteella.”

ETYJ:n vuoden 2015 eduskuntavaalien tarvearviokomission raportissa todettiin ”III Havainnot” alakohdassa ”D Vaalien hallinto” muun ohella, että monet komission haasteltavat totesivat, että entistä tehokkaammin tulisi pyrkiä parantamaan vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää äänioikeuttaan. Tämä koskee erityisesti äänestyspaikkojen saavutettavuutta pyörätuolia käyttäville henkilöille. Kaikki komission haastattelemat tahot kuitenkin painottivat suurta luottamustaan vaaliviranomaisiin ja niiden kykyyn hoitaa vaalit ammattimaisesti. Kohdassa IV Johtopäätökset ja suositukset komissio ei esittänyt parlamenttivaaleja koskevia suosituksia. Komissio ilmoitti olevansa valmiina ryhtymään seurantatoimenpiteisiin ja se kannusti vaaliviranomaisia kiinnittämään huomiota haastatteluissa esiin tulleisiin ongelmiin, muun ohella vammaisten henkilöiden osallistumismahdollisuuksiin.

Oikeusministeriö on vaalilain 10 §:n nojalla antanut vaaliviranomaisille kutakin vaaleja varten vaaliohjeet. Europarlamenttivaalien 2019 vaaliohjeissa ”numero 1 Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät ja numero 2 Vaalilautakunnan tehtävät” on yksityiskohtaiset ohjeet huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä (esimerkiksi vaaliohjeen numero 1 kohdat 4.3.2 vaalitarvikkeet ja kalusteet ja 4.5.2 äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen sekä vaaliohjeen numero 2, kohdat 4.1 vaalimateriaali ja kalusteet, 4.2 äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen, 4.4 järjestys äänestyspaikalla, 4.5 vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja ja liite 6. tarkistuslista äänestyspaikan esteettömyydestä). Ohjeissa todetaan muun ohella seuraavaa:

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyspaikalla tulisi olla myös pyörillä varustettuja apuvälineitä, kuten rollaattoria tai pyörätuolia käyttäville soveltuva äänestyskoppi tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Eduskunnan oikeusasiamies on tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoitusala ei turvaa vaalisalaisuutta. Äänestyskoppeihin olisi myös hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava heikönäköisiä äänestäjiä varten.

Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakkoäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Mahdollisuuksien mukaan olisi esimerkiksi vammaisten käyttämille kulkuvälineille pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

Äänestyspaikalla kulkureittien sivuun tulisi mahdollisuuksien mukaan sijoittaa istuimia levähtämistä varten. Jos pyörällisillä apuvälineillä liikkuville järjestetään kiertotie, tulee se varustaa tarvittaessa opasteilla.

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle äänestystilaan on järjestettävä tarpeelliset opasteet.

Äänestäjät, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna itse valitsemaansa avustajaa. Tämä koskee sokeiden ja muiden vammaisten lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä. Vaalilautakunta ratkaisee, kenen kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt ja kenellä siis tällä perusteella on oikeus valita avustajaksi haluamansa henkilö. Vaalilautakunnan on selvitettävä tällaisen avustajan nimi ja merkittävä se vaalipöytäkirjaan. Äänestäjällä on myös oikeus käyttää halutessaan vaalilautakunnan jäsentä avustajana merkinnän tekemisessä äänestyslippuun, jollei se viivytä äänestystoimitusta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yleisiä havaintoja

Tarkastuksilla vaalilautakuntien puheenjohtajilta kysyttiin, millaista tietoutusta tai koulutusta vaalilautakunnan puheenjohtajat tai jäsenet olivat saaneet ennen vaaleja esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvistä asioista. Saadun tiedon mukaan lähtökohtaisesti kunnat (keskusvaalilautakunnat) eivät olleet järjestäneet erityisiä esteettömyyskoulutuksia. Ennen vaaleja vaalilautakunnan puheenjohtajille tai jäsenille oli järjestetty perehdytystilaisuuksia, joissa käytiin lähinnä läpi oikeusministeriön vaaliohjeita. Joissain koulutuksissa oli paneuduttu perusteellisemmin myös vaaliohjeiden esteettömyysasioihin ja vammaisten äänestäjien oikeuksiin. Keskustelujen perusteella tarkastajille syntyi kuva, että monelle vaalilautakunnan puheenjohtajalle ja jäsenelle tietämys esteettömyyskysymyksistä jäi omakohtaisen kokemuksen ja oikeusministeriön vaaliohjeeseen perehtymisen varaan.

Tarkastusten aikana vaalilautakuntien puheenjohtajilta tiedusteltiin myös yleisesti, miten he äänestystilanteessa tarvittaessa kommunikoi-
vat viittomakielisten henkilöiden kanssa. Millään äänestyspaikalla ei ol-
lut erityisesti valmistauduttu viittomakielisten henkilöiden kohtaami-
seen tai heidän kanssaan kommunikointiin. Vaalilautakuntien puheen-
johtajien kertoman mukaan kuulovammaisten tai kuurojen henkilöiden
äänestämisessä ei ole ilmennyt erityisiä ongelmia. Puheenjohtajat kat-
soivat, että ongelmatilanteessa kommunikointi voitaisiin hoitaa esimer-
kiksi kirjoittamalla asia paperille. Usein oletusarvona oli, että viittoma-
kieltä käyttävällä henkilöllä oli tarvittaessa oma tulkki mukanaan.

Joidenkin äänestyspaikkojen ulko-ovessa oli Allergia-, iho- ja astmalii-
ton tiedote, jossa kehoitettiin jättämään lemmikkieläimet äänestyspai-
kan ulkopuolelle. Vaalilautakuntien puheenjohtajilta kysyttiin, miten ää-
nestyspaikoilla suhtauduttiin opas- ja avustajakoiriin. Puheenjohtajien
mukaan opas- ja avustajakoiria ei ollut käynyt äänestyspaikoilla, mutta
tarvittaessa ne olisivat tervetulleita äänestystilaan.

Varsinaisia tarkastushavaintoja

Opasteet

Tarkastuksessa todettiin yleisenä havaintona, että vaalipäivän äänes-
tyspaikoilla äänestyspaikasta ilmoittaminen ja yleinen opastaminen oli
kohtuullista. Kadunvarsille tai äänestyspaikan pihapiirin ulkopuolelle
viitoitukset tai opasteet eivät kuitenkaan ulottuneet missään äänestys-
paikassa.

Kaikissa niissä äänestyspaikoissa, joissa esiintyi esteettömyyttä kos-
kevia ongelmia, ei ollut erityisiä opasteita tai menettelyohjeita liikunta-
ja toimimisesteiselle henkilölle, miten hän voi päästä äänestyspaikalle
tai saada apua sisätiloihin pääsemiseksi.

Äänestystilan esteettömyys

Muilla äänestyspaikoilla paitsi Jokioisilla oli puutteita äänestystilan tai
sinne johtavan reitin esteettömyydessä. Lopen ja Tammelan äänestys-
paikat olivat täysin esteellisiä portaikkojen vuoksi. Kyseisillä äänestys-
paikoilla ei ollut myöskään opasteita tai ohjeita liikuntaesteisten henki-
löiden pääsemiseksi sisätiloihin. Vantaalla liikuntaesteisille tarkoitettun
sisäänkäynnin luiska oli vaikeakulkuinen pyörätuolia käyttävälle henki-
lölle ja kiertotiellä oli jyrkkä mäki. Riihimäellä liikuntaesteisille tarjotte-
tulla kulkureitillä oli kaksi jyrkkää luiskaa ja takaovi oli vaikeakäyttöinen
pyörätuolista käsin. Forssassa pääsisäänkäynnille johti jyrkkä luiska.
Someroilla ja Salossa äänestyspaikan ulko-ovella oli korkeat kynnyk-
set, jotka saattoivat vaikeuttaa apuvälineillä kulkevien liikkumista.

Äänestyskopin esteettömyys ja vaalisalaisuuden turvaaminen

Vantaalla oli asianmukainen esteetön äänestyskoppi. Forssassa ja Sa-
lossa oli liikuntaesteisille henkilöille sinänsä soveltuvat äänestyskopit,
mutta ne eivät leveydeltään aivan täyttäneet oikeusministeriön vaalioh-

jeessa mainittua vähimmäisleveyssuositusta. Myös Jokioisilla oli järjestetty esteetön äänestyspaikka, joka turvasi vaalisalaisuuden säilymistä.

Riihimäellä oli liikuntaesteisille rakennettu äänestyskoppi/paikka, jossa pöydänjalkojen kapeus vaikeutti pyörätuolia käyttävän äänestäjän pääsemistä pöydän ääreen. Lopella liikuntaesteiselle henkilölle tarjottiin mahdollisuutta äänestää pöydän ääressä ilman erillistä näkösuojaa. Tammelassa liikuntaesteisten äänestyspaikkana oli pyörillä oleva tarjoiluvaunu, jonka ääreen ei päässyt pyörätuolilla. Somerolla liikuntaesteisten äänestysjärjestely pienen pulpetin ääressä ei ollut esteetön. Tarkastajien havaintojen mukaan edellä tässä kappaleessa mainitut äänestyspaikan puutteet saattoivat vaarantaa vaalisalaisuuden säilymistä.

Riihimäen, Lopen, Tammelan ja Someron äänestyspaikoilla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

6 TOIMENPITEET

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Hän päätti saattaa tarkastuksen kohteina olleiden kaupunkien ja kuntien sekä niiden keskusvaalilautakuntien tietoon edellä todetut havainnot. Tässä tarkoituksessa oikeusasiamies lähetti niille jäljennöksen tästä tarkastuspöytäkirjasta.

Oikeusasiamies päätti lähettää jäljennöksen pöytäkirjasta tiedoksi myös oikeusministeriölle.

Oikeusasiamies piti myönteisenä, että osassa äänestyspaikoista oli esteettömät äänestyskopit tai -paikat, joissa pyörätuolia tai muita liikkuamisen apuvälineitä käyttävät äänestäjät voivat tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.

Oikeusasiamies päätti selvittää omana aloitteenaan Riihimäen, Someron, Lopen ja Tammelan vaalijärjestelyissä havaitut puutteet esteettömyydessä ja vammaisten henkilöiden vaalisalaisuuden turvaamisessa. Riihimäen kaupungille, Someron kaupungille, Lopen kunnalle ja Tammelan kunnalle lähetetään erilliset asioita koskevat selvityspyynnöt.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Kontinen

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.

7 § Uuden varavaltuutetun määrääminen

VD/513/00.00.01.00/2018

NK/NK

Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Antti Lindtman on ilmoittanut valtuuston varavaltuutettujen määrän jääneen vajaaksi seuraavasti:

Kansallinen Kokoomus r.p. – Samlingspartiet r.p.

Gill Sukhdarshan on 27.9.2017 saapuneella viestillä pyytänyt eroa luottamustehtävistään Vantaan kaupungilla paikkakunnalta poismuuton vuoksi. Sukhdarshan on varavaltuutettu. Valtuusto päätti Sukhdarshanin erosta 22.1.2018 § 3 kokouksessaan.

Vaalilain 93 §:n mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja kuntalain 17 §:n mukaisesti, jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi. Uusiksi varavaltuutetuiksi on lautakunnan määrättävä ne henkilöt, joiden vertausluvut vaalilain mukaisesti ovat seuraavaksi suurimmat niiden henkilöiden vertauslukujen jälkeen, jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kuntavaalien 2017 tuloksen mukaisesti Kansallinen Kokoomus r.p. – Samlingspartiet r.p.:n seuraavana oleva valitsematta jäänyt ehdokas on Virve Rosti (vertausluku 620,886).

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 7

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään määrätä Kansallinen Kokoomus r.p. - Samlingspartiet r.p.:n uudeksi varavaltuutetuksi Virve Rosti.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Kaupunginvaltuuston puheenjohtajan kirje

Täytäntöönpano: Ote Rosti, tiedoksi palkkionmaksu ja valtuusto

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh. 040 5149 558,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Vantaan kaupunki
keskusvaalilautakunta

UUDEN VARAVALTUUTETUN MÄÄRÄÄMINEN

Vantaan kaupunginvaltuusto on 8.1.2018 § 7 todennut, että Gill Sukhdarshan on paikkakunnalta poismuuton vuoksi menettänyt oikeuden toimia varavaltuutetun tehtävässä.

Gill Sukhdarshan on ollut varavaltuutettu Kansallinen Kokoomus r.p. – Samlingspartiet r.p.:n -listalla.

Tämän päätöksen seurauksena pyydän keskusvaalilautakuntaa määräämään Kansallinen Kokoomus r.p. – Samlingspartiet r.p.:n -listalle uuden varavaltuutetun.

Antti Lindtman
kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

8 § Pöytäkirjan tarkastaminen

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 8

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Tarkastetaan ja hyväksytään tämän kokouksen pöytäkirja heti tässä kokouksessa.

Päätös:

Tarkastettiin ja hyväksyttiin tämän kokouksen pöytäkirja heti tässä kokouksessa.

9 § Kokouksen päättäminen ja seuraava kokous

Keskusvaalilautakunta 11.9.2019 § 9

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:

Päätetään pitää seuraava kokous eri kutsusta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo. 17.35.

Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

3.1. Tähän päätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa hakea muutosta.
(Kuntalaki 136 §)

3.2. Tähän päätökseen, joka koskee ehdokasasettelua, ei saa hakea muutosta.
(Vaalilaki 45 §)

3.3. Tähän päätökseen, joka koskee ennakoäänestystä, ei saa hakea muutosta.
(Vaalilaki 66 §)

3.4. Tähän päätökseen, joka koskee vaalipäivän äänestystä, ei saa hakea muutosta.
(Vaalilaki 83 §)